

למה תושבי הפרברים מצליחים מתושבי העיר

שלחו להדפסה

טור אישי

בהמשך למחקר שבדק את הפערים בין הפרברים לעיר, ד"ר אמיל ישראל מסביר מדוע אורח החיים בפרברים יוצר את אותם פערים בינם לבין עשירי העיר ומדוע האחרונים מתגומלים פחות. אחת הסיבות לכך היא אווירת ה"שוק" שקיימת בפרבר המאוגד ויכולתו להפעיל לחץ פוליטי על ראש הרשות ד"ר אמיל ישראל

אי השוויון החברתי בישראל הולך ומעמיק. להקמתם והרחבתם של פרברים בשולי הערים תפקיד מרכזי בכך. במחקר שערכתי במסגרת המסלול לתכנון ערים ואזורים בטכניון בלט אי השוויון בהדגמה על [נתניה ושמונה יישובים הסמוכים לה](#). הפער בין העיר לפרברים כלל תחומי חיים שונים, גם כלכליים, אך גם חברתיים ותרבותיים.

לחצו כאן להגדיל הטקסט

כתבות נוספות בערוץ הנדל"ן:

- [מה יותר יקר: לגור במרכז או בפרברי העיר?](#)
- [צפוף בקיבוץ: "רוצים כבר לבנות לנו בית"](#)
- ["מחירי הדירות ב-2015 לא יירדו בחדות"](#)

<< גם אתם יכולים להשקיע בקלות - הערוץ שלכם לעולם שוק ההון

אי השוויון ביטא שוני מהותי באפשרויות שעומדות לרשותו של אדם עירוני לעומת אדם שמתגורר בפרבר. למעשה, ממצאי המחקר הראו שאליטות עירוניות שהחליטו להתגורר בפרברים, עברו לסביבת חיים שחזקה עוד יותר את מעמדם לעומת תושבי העיר.

תזכורת

צדק חברתי מתחיל בפערים בין העיר לפרברים / ד"ר אמיל ישראל

ד"ר אמיל ישראל, חוקר בטכניון, בדק את הפערים בין תושבי עיר מרכזית לבין תושבים בפרבריה, וגילה שהאחרונים נהנים מהזדמנויות רבות יותר ומאיכות חיים גבוהה יותר מאשר העירוניים. בטור אישי הוא מסביר כי המאבק לצדק חברתי צריך להתחיל בצמצום הפערים, שרק מגבירים אי-שוויון שקיים ממילא

[לכתבה המלאה](#)

השאלה שעולה היא מה גורם לכך שאדם החי בסביבת חיים עירונית, אינו נהנה מאותן ההזדמנויות להגשמה עצמית כמו אדם שחי בפרבר. מסתבר ששם המשחק הוא גודל והומוגניות. הפרבר הטיפוסי קטן ומשקף קהילה שהחברים בה דומים ביכולותיהם. הדמיון והקרבה בפרבר יוצרים קונצנזוס פוליטי ביחס לדרך החיים שיש להנהיג ביישוב ולאופן בו יש להשקיע את כספי הארנונה למשל. איך ההסכמה הזו נבנית, ובמה היא שונה מהיחסים הפוליטיים שבתוך עיר כמו [נתניה](#)?

אורח החיים הפרברי מייצר מגע מתמיד בין תושב לבין ראש הרשות המקומית והפקידות שסביבו. המגע הזה מפעיל לחץ פוליטי. זה נותן את אותותיו בהשקעה ציבורית ניכרת בתחומי חיים שתושבי הפרברים מעריכים כחשובים לעיצוב רווחתם והזדמנויות החיים של ילדיהם. מדיניות ראש הרשות המקומית מותאמת בדרך זו לציפיות התושבים, למשל בתחום החינוך. הראייה לכך היא הפער בהשקעה בחינוך שבין נתניה לפרברים. תוצאות ההשקעה ניכרות למשל באחוז הזכאים לתעודת בגרות ובשיעורם של אלו שיוכלו ללמוד [באוניברסיטה](#).

השקעה בחינוך והבדלים בין פרברים לבין עירוניים

	האחוז הממוצע של הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מבין תלמידי כיתות י' ב-2003	האחוז הממוצע של הזכאים לתעודות בגרות מבין תלמידי כיתות י' ב-2003-2009	האחוז הממוצע לתוספת בתקציב שמעבירה רשות מקומית לחינוך (בנוסף להעברת (הממשלה 2003-2009
כוכב יאיר	80.2	83.2	63.5
כפר יונה	44.6	53	62.7

קדימה-צורן	57.1	65.9	45.2
אבן יהודה	78.6	69.3	59.4
פרדסיה	55.9	71.7	63.9
תל מונד	26.4	66.7	67.2
עמק חפר*	19.1	69.1	64.2
ממוצע פרברי	51.9	68.4	62.9
נתניה	41.4	56	44.6

(מקור - נתוני הלמ"ס 2003-2009. *מועצה אזורית עמק חפר מייצגת כאן את הפרבר בת-חפר המצוי בתחום שיפוטתה)

הפערים הללו אינם מקריים ונטועים עמוק באתוס שמניע את האליטה הפרברית מול ראש הרשות המקומית. האתוס הזה דומה לאתוס שמניע חברות כלכליות בשוק החופשי. שם המשחק כאן הוא תחרותיות ויזמות.

אווירת ה"שוק" בפרבר מייצרת תחרותיות

המחקר הראה ש"מוצרים ציבוריים" מובהקים (כמו חינוך, תרבות או רווחה), נתפשים בעיני הנהגת התושבים בפרברים כ"מוצרי שוק". בבסיס התפישה הזו עומדת מנטליות שאומרת שאם כבר שילמתי כסף רב על מוצר (באמצעות ארנונה למשל), אז אני הצרכן (או האזרח) זכאי לקבל את רמת השירות המיטבית. יכולת התשלום הגבוהה של רבים מתושבי הפרברים מייצרת דרישה כזו, בה רמת השירות צריכה להשתפר כל הזמן, בדומה לשוק של סחורות וטובין.

כמו בשוק, גם במקרה זה, מוצרים צריכים להתייעל ולהשתפר, שכן אם לא יספקו את קהל הלקוחות, כלומר תושבי המקום, לא ישרדו את התחרות. תחרות על מה תשאלו? תחרות על הישגים בחינוך, תחרות על היכולת להתקבל למקצועות יוקרתיים באוניברסיטה, וכמובן התחרות להשבת ערך הנכסים ביישוב.

תחת אווירה של שוק, נוצרת בפרבר קריאת תיגר מתמדת על ראש הרשות המקומית. באופן אירוני, ראש הרשות עצמו נתפש כ"מוצר", שניתן להחליפו בבוא העת ב"מוצר" אחר, חדש יותר, רענן יותר, והכי חשוב כזה שיספק את הסחורה. במנטליות צרכנית זו, להנהגה הפוליטית בפרברים אין הרבה ברירות, וברוב הפעמים היא נענית לדרישות התושבים.

בית הספר האמריקני באבן יהודה

בסופו של דבר, מדובר במנגנון כוחני שמייצר לאזרח הפרברי סביבת חיים שמחזקת את מעמדו החברתי, בוודאי אם משווים אותו לתושב הממוצע בעיר כמו נתניה. היכולת לייצר בנתניה מנגנון פוליטי הדומה לפרבר לא ממש קיימת.

אופיו של הלחץ הפוליטי בעיר הטרוגנית כמו נתניה שונה מהותית מהפרבר. המגע האינטימי והחיכוך בין האליטה האזרחית בנתניה לבין ראש העיר קטן יחסית, ולא מאפשר את יצירת הלחץ באופן דומה לזה שבפרבר. האוכלוסיות המוחלשות בנתניה, למשל, מתקשות לתקשר עם ראשת העיר, לא כל שכן להפעיל עליה לחץ אפקטיבי שמתקרב בעוצמתו לזה שמפעילים תושבי הפרברים.

גם אם קיימת תפישה צרכנית של 'שוק'

בקרב האליטה העירונית (ולא רק בה

כמובן), הרי שקשה לרגמה ללחץ יעיל לשיפור חיי התושבים. בכלל, נדמה שהאליטה העירונית בנתניה פחות אגרסיבית ממקבילתה בפרבר. קודם כל, זו איננה מאורגנת פוליטית. ושנית, במקרה של חוסר שביעות רצון, האליטה העירונית משתמשת בעוצמתה כדי 'להימלט' מהעיר. תשאלו לאן? לפרברים שסביב לעיר או לערים אחרות 'שמספקות את הסחורה'.

אם יש מאבקים שהאליטה העירונית מנהלת, בסופו של דבר עוצמתם צפויים להיחלש במערכת הלחצים והסוגיות הרבות שעומדים לפתחה של נתניה (כמו ההתמודדות עם העוני ועם קליטת העלייה). התוצאה

היא אם כן אי שוויון ביכולת לטפח את חירות הפרט. הדרך מכאן לאי שוויון בהזדמנויות חיים בין תושבי העיר לפרבר נראית קצרה ביותר.

הכותב הוא חוקר במוסד שמואל נאמן למחקרי מדיניות לאומית בטכניון

תגיות: צדק חברתי | מחקר | נתניה | השכלה גבוהה | שלטון מקומי
[חזרה](#)